

Rots in de branding, veilig terrein voor ouders voor informatie en advies; jeugdverpleegkundige

Positon paper van Emmy Visser, jeugdverpleegkundige, voor de hoorzitting Tweede Kamer over de Jeugdwet 23 april 2018

Hartelijk dank voor de uitnodiging van de hoorzitting over de jeugdwet. Ik waardeer het bijzonder dat ik als jeugdverpleegkundige aanwezig mag zijn. De Jeugdwet is relevant voor de jeugdverpleegkundigen. Hoewel jeugdgezondheidszorg al jaren (vanuit de wet Publieke Gezondheid) bij de gemeente zit, zijn bij de transitie in 2015 een aantal onderdelen van mijn jeugdverpleegkundig werk overgebracht naar het preventieve deel van de jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn, de groepsactiviteiten, oudercursussen, groepsvoorlichtingen, peergroups en de programma's VoorZorg en Stevig Ouderschap.

Veranderingen in mijn werk sinds de invoering van de jeugdwet

Naar mijn mening geeft het samenbrengen van alle versnipperde onderdelen van de zorg voor de jeugd (die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt) veel voordelen. De samenwerkingen met nieuwe ketenpartners in de wijkteams zijn positief, echter nog niet alles werkt overal zoals het zou moeten. Een voorbeeld hiervan zijn de wijkteams die zich niet altijd realiseren dat alle kinderen in beeld zijn bij de jeugdgezondheidszorg. Dit gebeurt door middel van bezoeken in de wijk, thuis, op het consultatiebureau of op de scholen. Een ander nadeel is dat jeugdverpleegkundigen wel eens vergeten worden bij de casussen waarbij zij al te maken hebben met het desbetreffende gezin en hierdoor gericht advies kunnen geven aan de wijkteams. De realisatie dat er een actievere houding richting de wijkteams en ketenpartners moet komen is cruciaal voor het gemeentelijke jeugddomein.

Een andere verandering sinds de jeugdwet is dat elke gemeente een eigen werkwijze heeft. Elke gemeente stelt nu zijn eigen prioriteiten, wat kan leiden tot enorme bezuinigingen op preventie. Sommige gemeenten bezuinigen ook op de jeugdgezondheidszorg, terwijl er geen landelijk bezuinigingsopdracht is. Jeugdverpleegkundigen kunnen kinderen en hun ouders daardoor relatief weinig hulp bieden. Daarnaast geven bezuinigingen veel onrust op de werkvloer en heerst onveiligheid wat betreft de baangaranties. Hierdoor komt de aandacht richting ouder en kind in het geding.

Ook valt Veilig Thuis sinds de jeugdwet onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Dit zou het werk in zijn algemeen makkelijker moeten maken, echter in de praktijk blijkt anders. Jeugdverpleegkundigen worden niet structureel betrokken bij de casussen van Veilig Thuis terwijl kennis van de jeugdverpleegkundigen cruciaal is. De terugkoppeling van een casus is een gemis om kinderen en hun ouders terug te helpen in het gewone leven.

Beeld van de evaluatie: jeugdwet

De hoofdconclusie dat de transformatie in veel gemeente nog onvoldoende vorm heeft gekregen is algemeen bekend bij iedereen die in de jeugdsector werkt. Jeugdverpleegkundigen vinden het dan ook jammer dat de professionals niet gehoord zijn in de evaluatie van de jeugdwet. Alleen de gemeentes, ouders en jongeren zijn naar hun mening gevraagd over de transitie van het jeugdbeleid. De jeugdgezondheidszorg is hier niet in meegenomen hoewel dit een toevoeging zou zijn in de evaluatie. De jeugdgezondheidszorg heeft direct te maken met de transitie van de jeugdwet en als uitvoerders van die wet ondervinden jeugdverpleegkundigen de gevolgen daarvan. Mijn beroepsvereniging V&VN heeft de handen ineen geslagen met alle beroepsgroepen uit het gemeentelijke jeugddomein en samen een eigen evaluatie van de jeugdwet gemaakt. Ongetwijfeld hebt u deze evaluatie reeds ontvangen.

Transformatie verder brengen, preventie uit de knel

Tot nu toe is er geen noemenswaardige verschuiving waargenomen naar lichtere zorg (staat in Skipt van 13 maart jongstleden). Zware zorg blijft stabiel staan op 11%. Er zal eerst geïnvesteerd moeten worden in preventie en in lichte zorg. Zware problemen kunnen alleen effectief voorkomen worden met een nieuw gemeentelijke preventief beleid. Helaas gebeurt dit te weinig. De jeugdgezondheidszorg heeft als enige sector in de gezondheidszorg alle kinderen van 0-18 jaar in Nederland in beeld en biedt hen op verschillende momenten in hun groei preventie zorg. Zij bevordert daarmee de gezonde en veilige ontwikkeling van (kwetsbare) kinderen. Bovendien is goede preventieve zorg voor onze jeugd een verplichting vanuit het Internationaal Verdrag voor de rechten van het Kind. In het nieuwe jeugdstelsel staan preventie, normaliseren en voorkomen van specialistische, dure zorg centraal. Een jeugdverpleegkundige kan bij uitstek de voorkant van het jeugdstelsel versterken doordat wij de ontwikkeling van kinderen monitoren en snel, effectief ondersteuning in kunnen zetten en daarbij een verbindende rol spelen naar (voor)scholen, huisartsen, wijkteams, fysiotherapeuten, diëtisten enzovoort. Normaliseren is wat wij voortdurend doen; jeugdverpleegkundigen zijn de specialisten van het gezonde kind. Echter preventie moet wel onderhouden worden.

Wat kan ik (wat kunnen jeugdverpleegkundigen) bijdragen

Voor ouders en jongeren zijn jeugdverpleegkundigen een rots in de branding en een veilig terrein voor informatie en advies. We bieden preventieve hulp met relatief eenvoudige en goedkope programma's. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- met huisbezoeken van VoorZorg geven jeugdverpleegkundigen tienermoeders die er alleen voor staan extra steun
- met huisbezoeken van Stevig Ouderschap krijgen ouders een extra steuntje in de rug
- met peergroups komen ouders bij elkaar die in dezelfde omstandigheden (MIM (Moeders Informeren Moeders) of steungezinnen) verkeren
- stimuleren van rookvrij opvoeden
- JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) aanpak bij overgewicht
- preventieve aanpak kindermishandeling
- helpen bij de hechting tussen ouders en kinderen

Dit zijn allemaal thema's waar de expertise van de jeugdverpleegkundige ligt. Nieuwe programma als Centering Pregnancy kunnen jeugdverpleegkundigen zondermeer oppakken vanwege de jarenlange ervaring met de (helaas wegbezuinigde) aanstaande oudercursussen. Ook kunnen jeugdverpleegkundigen zonder moeite aan de slag met Centering Parenting, als een nieuwe vorm van groepsbureaus.

Als sector hebben we een JGZ preventieagenda opgesteld: door stevig in te zetten op vier preventiepijlers (ouderschap, hechting, weerbaarheid en gezondheid) en onze krachten te bundelen met andere JGZ-organisaties en bondgenoten zoals onderwijs, jeugdhulp en huisartsen, wil de JGZ hardnekkige maatschappelijke problemen als schoolverzuim, kindermishandeling en armoede te lijf gaan. Onze preventieagenda sluit goed aan bij de doelen die staatssecretaris Paul Blokhuis stelt met een Nationaal Preventieakkoord. Zijn keuze is gevallen op het gezamenlijk aanpakken van de volgende onderwerpen: roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik (preventiepijler gezondheid). Minister Hugo de Jonge zet in op het programma Kansrijke Start: ook daar sluit de JGZ preventieagenda goed bij aan (preventiepijlers ouderschap en hechting)

Rol minister en Tweede Kamer.

Tot slot vraagt u mij wat ik verwacht van de minister en van de Tweede Kamer. De twee meest relevante punten zijn: blijvend investeren in preventie én de bescherming van kwetsbare jeugd verbeteren. De rol waarbij de Tweede Kamer kan helpen is het preventieve deel van de jeugdwet meer onder de aandacht te brengen. Van minister Hugo de Jonge van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zien wij graag dat de huisbezoekprogramma's voor kwetsbare moeders, Stevig Ouderschap en VoorZorg worden opgenomen in programma Kansrijke Start (eerste 1000 dagen van een kind). Dé preventieve mogelijkheden van de jeugdgezondheidszorg inzetten als fundament van het lokale jeugdbeleid. Graag zouden we dit terug zien in het Nationaal Preventieakkoord van staatssecretaris Paul Blokhuis van het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. Deze programma's zijn laagdrempelig en hebben positieve wetenschappelijk resultaten behaald. Een voorbeeld hiervan is het terugdringen van huiselijk geweld: ouders gaan op een positievere manier met hun kinderen om en worden zelf ook minder vaak slachtoffer van huiselijk geweld.

Een gezonde en veilige ontwikkeling van kinderen; dat willen we toch allemaal!

Emmy Visser

V&VN Ambassadeur jeugdverpleegkundige